

PROBLEMY BAŁTYKU – BRIEFING DLA MEDIÓW

Głównymi problemami dla bałtyckiego ekosystemu, które wymienia HELCOM to:

- eutrofizacja, powodowana przez farmy przemysłowe, ścieki komunalne, rolnictwo
- nadmierna eksploatacja łowisk
- obecność trwałych związków organicznych (PCB, dioksyny), które kumulują się w organizmach ryb przeznaczonych na konsumpcję
- efekty intensywnego transportu morskiego, takie jak np. wycieki paliwa ze statków.

Eutrofizacja

Eutrofizacja - czyli nadmierny napływ substancji odżywczych, zwłaszcza azotu i fosforu. Do Bałtyku trafiają one głównie z rzek. Źródłem zanieczyszczeń są ścieki komunalne z miast, rolnictwo oraz farmy przemysłowe. Jest to jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla morskiego ekosystemu. Prowadzi do gwałtownego rozwoju glonów, których późniejszy rozkład powoduje duże zużycie tlenu w głębszych strefach Bałtyku. Latem 2005 r. wyjątkowo rozległe zakwity glonów na Morzu Bałtyckim zamieniły spore obszary leżące na głębokości poniżej 70 metrów w beztlenowe pustynie.

Bałtyk jest praktycznie martwy na obszarze prawie 100 tys kilometrów kwadratowych obszarów przydennych, co stanowi 25% powierzchni morza. Jest to największa "martwa strefa" zarejestrowana przez naukowców.

Przełowienie

Gatunkiem o największym ekonomicznym znaczeniu dla bałtyckiego rybołówstwa jest niewątpliwie dorsz. Od połowy lat 80-tych obserwujemy drastyczny spadek liczebności populacji tej ryby, wywołany niedoborem tlenu na obszarach tarliskowych oraz prowadzeniem bardzo intensywnych połowów. Międzynarodowa Rada Badań Morza zalicza ten gatunek do nadmiernie eksploatowanych. Dodatkowo sytuację pogarszają nielegalne połowy, których wielkość na Bałtyku szacuje się w granicach 40-100% ponad przyznane limity połowowe.

Co to jest Helcom?

Komisja Helsińska lub HELCOM jest organem wykonawczym odpowiedzialnym za "Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego" - znaną jako Konwencja Helsińska, która została podpisana w 1974 r. przez wszystkie kraje Morza Bałtyckiego, a w 1992 r. przez nowo powstałe kraje nadbałtyckie i Unię Europejską.

Główne zadania HELCOM'u to dostarczenie we właściwym czasie informacji o zmianach środowiskowych i stanie wrażliwego środowiska morskiego oraz rozwój wspólnych celów i przedsięwzięć, które rządy państw Morza Bałtyckiego powinny wdrożyć do ich narodowych programów środowiskowych i przepisów prawnych. *

*ze strony informacyjnej o Bałtyckim Planie Działania

<http://www.bsap.pl/helcom.html>

Czym jest Bałtycki Plan Działania

Komisja Helsińska (HELCOM), rozpoczęła prace nad przygotowaniem Bałtyckiego Planu Działania na rzecz ochrony wód Bałtyku w 2005 roku. Głównym celem tych działań jest ograniczenie zanieczyszczeń i naprawa szkód wyrządzonych środowisku morskemu. Główne cele Planu to osiągnięcie Dobrego Stanu Ekologicznego i ochrona oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów morza.

Bałtycki Plan Działania ma być projektem pilotażowym dla powstającej właśnie w Komisji Europejskiej - Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej. Plan powinien zostać przygotowany przy aktywnym udziale wszystkich zainteresowanych stron poczynając od organizacji międzynarodowych i przedstawicieli rządów do indywidualnych obywateli, których codzienne wybory mogą przyczynić się do redukcji zanieczyszczeń. Zadaniem Bałtyckiego Planu Działania jest stanie na straży naturalnego ekosystemu Bałtyku, w tym także zapewnienie możliwości zrównoważonego użytkowania cennych zasobów morskich w przyszłości. *

*ze strony informacyjnej o Bałtyckim Planie Działania

<http://www.bsap.pl/bsap.html>

Ocena Planu wg Greenpeace

1. W sekcji dotyczącej eutrofizacji brak jest zapisów odnoszących się bezpośrednio do redukcji wpływu rolnictwa na ten proces. Nawet jeśli wdrożone zostaną wszystkie zapisy Planu, realizacja głównych celów (zmniejszenie dopływu substancji biogennych do Bałtyku) ciągle w znacznej mierze zależeć będzie od rolnictwa i dlatego też kwestii eutrofizacji nie można ujmować w oderwaniu od zasad zrównoważonego rolnictwa. Plan nie zakłada wprowadzenia bezpośrednich działań na rzecz odejścia od rolnictwa tradycyjnego na rzecz ekologicznego.
2. Plan wspomina o utworzeniu do 2010 roku sieci Bałtyckich Obszarów Ochronnych, jednak nie definiuje jak te obszary mają być zarządzane. Nigdzie nie pojawia się zapis, jaki będzie zakres ochrony tych obszarów.
3. Nie do przyjęcia jest postulat wprowadzania zapisów Planu na zasadzie dobrowolności (na przykład wycofanie fosforanów z detergentów). Działanie takie mija się z celem, ponieważ wprowadzając zapisy do Planu, kraje nadbałtyckie nie są zobligowane do działań. Zasada dobrowolności sugeruje, że kraje nie podchodzą poważnie do sprawy implementacji Planu.

Czego oczekuje Greenpeace

Przypominamy Ministrom Środowiska, że patrzymy im na ręce i mamy w stosunku do nich wysokie oczekiwania. Apelujemy do nich o podjęcie wiążących zobowiązań, które doprowadzą do wyeliminowania problemu zanieczyszczenia Bałtyku. W kompetencji rządów krajów nadbałtyckich leży też ochrona morza przed zbyt intensywnym wykorzystaniem zasobów morskich. Jest to możliwe przez utworzenie sieci rezerwatów morskich, które powinny objąć 40% powierzchni Bałtyku. Proponowane przez HELCOM Morskie Obszary Ochronne nie spełniają do końca swojej funkcji, ponieważ na większości z nich, destrukcyjna działalność ludzka (w tym połowy) nadal nie podlegają żadnym restrykcjom.

Według nas rezerwaty morskie powinny być całkowicie wyłączone z destrukcyjnej działalności człowieka, takiej jak połowy, wydobywanie związków mineralnych, odwierty, budowa instalacji czy składowanie odpadów.